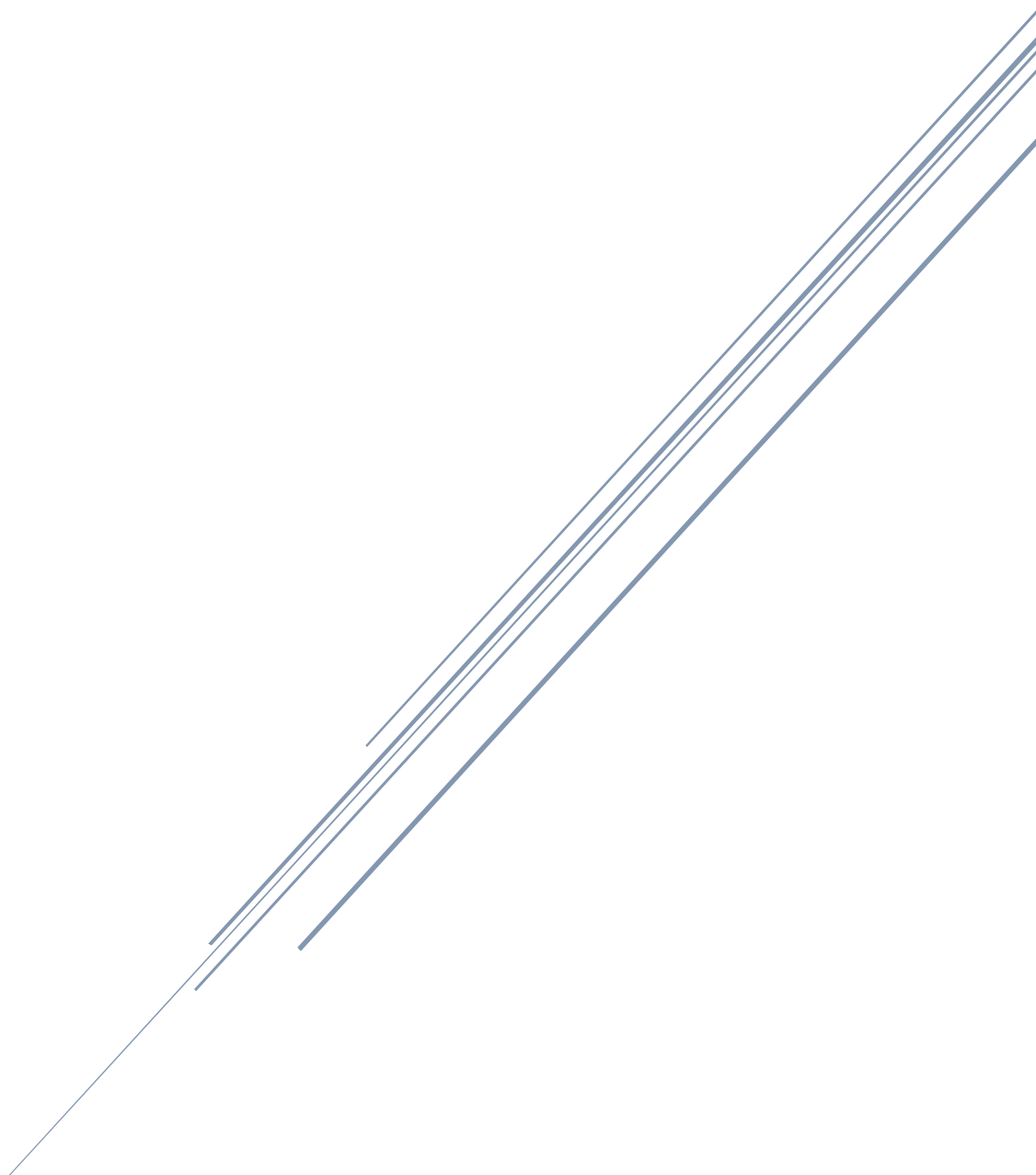

MEMORANDUM

LOKALE VERKIEZINGEN 2024

Een lokaal seniorenbeleid op de toekomst gericht.

Seniorenraad Turnhout
Augustus 2023

Inhoud

Vooraf	2
Wonen/huisvesting	3
Mobiliteit en veiligheid in het verkeer	5
Publieke ruimte en gebouwen	7
Welzijn, gezondheid en zorg	9
Communicatie en digitale vaardigheden	11
Sociale en culturele participatie	13
Maatschappelijke participatie	14

Met dit “memorandum” leggen wij vanuit de Seniorenraad (SR) onze speerpunten op tafel. Deze zijn voor ons de fundamenten van een toekomstgericht seniorenbeleid, op weg naar een leeftijdsvriendelijke stad.

We bezorgen dit memorandum aan de voorzitters en secretarissen van de verschillende politieke partijen. Zo stellen wij hen op de hoogte van wat er leeft bij de Turnhoutse senioren en wat onze noden en verwachtingen zijn. Wij hopen dan ook dat de speerpunten in dit memorandum opgenomen worden in de politieke agenda’s en een concrete vertaling krijgen in het lokale beleid.

Momenteel is een op vijf Vlamingen ouder dan 65 jaar. Prognoses stellen dat dit in 2030 25% zal zijn en in 2040 jaar zelfs 30%. Ook Turnhout volgt deze tendens. Momenteel is 20% van de Turnhoutenaars 65+. Evenveel als het aantal jongeren. Tegen 2030 zullen we zelfs 25% van de totale Turnhoutse bevolking uitmaken.

Niet meer dan logisch dus dat in het beleid rekening gehouden wordt met hun de wensen en noden. Maar “De senior” bestaat niet!

Senioren vormen een grote maar diverse groep mensen met een heel verschillende achtergrond: van hoogopgeleid tot laaggeletterd, van actief tot hulpbehoevend, van amper kunnen rondkomen tot een ruim inkomen, ...Dit vraagt om een gediversifieerde aanpak.

Essentieel is dat elke 65+er, wat zijn of haar situatie ook mag zijn, de kans blijft krijgen om actief ouder te worden. Dit houdt meer in dan enkel fysiek actief te zijn. Elke senior moet de mogelijkheid krijgen om binnen zijn specifieke levensomstandigheden en competenties ouder te worden op een manier die zijn lichamelijk, mentaal en sociaal welzijn bevordert en die hem in staat stelt om maatschappelijk te blijven participeren en zich te blijven ontplooiën.

Wij rekenen erop dat alle politieke partijen ook oog hebben voor de 65-plussers in onze stad en dat ze al het mogelijke blijven doen voor elke senior met zijn uiteenlopende noden en behoeften. Zij hebben hiervoor heel wat hefboomen in handen. Hefbomen die bijdragen tot een leeftijdsvriendelijke gemeente.

In april 2022 werd een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd naar de behoeften van senioren in Turnhout. Het zijn de resultaten van dit onderzoek die mee de basis vormen van ons memorandum.

Namens de Seniorenraad Turnhout

Voorzitter: Rosette Broeckx

Ondervoorzitter: Luc Swerts

Wonen/huisvesting

Huisvesting is een belangrijk aspect van een leeftijdsvriendelijke stad. De meeste senioren willen zo lang mogelijk zelfstandig in hun vertrouwde huis en buurt (blijven) wonen, zelfs wanneer ze zorgbehoevend worden. Zij zijn vaak erg gehecht aan hun woning omdat ze er meestal al lang wonen en er een netwerk aan sociale contacten hebben uitgebouwd.

Het lokale bestuur moet daarom extra aandacht hebben voor (kwetsbare) senioren bij het ontwikkelen van een goed woonbeleid.

Actiepunten

1. Kies voor buurten en wijken met een hoge '**meegroeifactor**': Zorg in de verschillende buurten voor een mix van woontypologieën om zo te kunnen anticiperen op veranderende gezinssamenstellingen en woonbehoeften waardoor mensen niet persé moeten verhuizen maar toch in hun buurt kunnen blijven wonen.
2. Stimuleer de bouw van **aanpasbare woningen** – ook huurwoningen – bij nieuwbouwprojecten. Leg daarbij een percentage woningen voor senioren/alleenstaanden op.
3. We rekenen erop dat het lokaal bestuur in haar communicatie met de sociale huisvestingsmaatschappijen en projectontwikkelaars zal aandringen op een **voldoende aanbod** in de verschillende wijken van **betaalbare (sociale) woningen**, aangepast aan senioren.
4. Informeer en sensibiliseer **actief** alle Turnhoutse burgers over levensloopbestendig bouwen en verbouwen.
5. Informeer en sensibiliseer **actief** alle 65+ burgers over mogelijkheden tot woningaanpassingen zowel op het gebied van energiebesparende maatregelen als voor ouder worden in eigen huis, al dan niet met een zorgbehoefte:
 - Stel een consulent aan die **ter plaatse** komt om – op een toegankelijke manier - advies te geven over aanpassingen van de woning, premies en toelagen.

- Zet deze consulenten ook in:
 - Voor het **begeleiden en ondersteunen** van mensen bij het opmaken van een (ver)bouwdossier.
 - Voor het **begeleiden en ondersteunen** van mensen die hun te grote woning willen inruilen voor betaalbare kleinere woning – via sociaal verhuurkantoor.

- 6. Voorzie **antennepunten van de dienstencentra** in de verschillende wijken, met doorverwijsfunctie. Stimuleer het behoud van buurtwinkels en diensten in de wijken buiten het centrum.

- 7. Heb **oog voor de inplanting van bouwprojecten**: een assistentiewoning of woonzorgcentrum hoort thuis in een aangename, veilige en levendige buurt in de nabijheid van winkels, diensten en voorzieningen. Niet in een buitenwijk waar senioren afgesneden zijn van de rest van de wereld.

Mobiliteit en veiligheid in het verkeer

De vergrijzing en de wens van senioren om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven, maakt dat zij in de toekomst steeds vaker, talrijker en langer aan het verkeer zullen deelnemen. Anderzijds is er ook een sterk groeiende groep senioren die mobiliteitsproblemen ondervinden. Door in te zetten op toegankelijkheid van het openbaar domein, openbaar vervoer en mobiliteit in het algemeen, willen we dat senioren, ook deze in een meer kwetsbare situatie (mensen met een handicap, chronische aandoening, dementie,...) actief kunnen blijven deelnemen aan alle domeinen van het maatschappelijk leven. Vlotte verbindingen naar belangrijke plaatsen, diensten en voorzieningen zijn hierbij essentieel om de maatschappelijke participatie en autonomie van senioren te waarborgen.

Actiepunten

1. **Zorg voor een straatbeeld waarin iedereen zich veilig voelt.** Wie zich onzeker en onveilig voelt, zal niet vlug meer buiten komen. Belangrijk hierbij is:
 - een duidelijke en overzichtelijke weginrichting;
 - een verkeersveilige weginrichting voor zwakke weggebruikers;
 - voldoende brede voetpaden, zonder obstakels en valrisico's;
 - voldoende afgescheiden fietspaden, zonder obstakels en valrisico's;
 - voldoende mogelijkheden om onderweg te rusten. – leeftijdsvriendelijke zitbanken;
 - toegankelijke toiletten op belangrijke publieke plaatsen (cfr stadhuis) - communiceer duidelijk waar ze te vinden zijn;
 - een zichtbare politie, tussen en onder de mensen;
 - voldoende verlichting in de openbare ruimte, vooral op donkere plaatsen zoals parken en fietspaden.
2. Rol het netwerk van "**zilverroutes**" verder uit naar o.a. Zevendonk, Schorvoort, Stadspark.
3. **Betrek senioren** intensiever bij besluitvorming rond de inrichting van buurten, wijken, straten rekening houdend met de mobiliteitsmogelijkheden

van de zwakste weggebruikers (kinderen, senioren, mensen met een beperking).

4. **Zet vervoersarmoede op de agenda** en ga in dialoog met verschillende partners, over de beleidsdomeinen heen, om samen drempels weg te werken.

Organiseer, al dan niet met partners, **toegankelijke, betaalbare alternatieve vervoersmogelijkheden** zoals een taxidienst/stadsbus/pendeldienst met een vaste prijs per rit. Deze bus verbindt alle belangrijke diensten in de stad zoals: ziekenhuizen, stadsdiensten, winkelcentra, bibliotheek, welzijns-campus... Ook de Turnhoutse wijken kunnen hierin opgenomen worden.

5. Blijf in **overleg met De Lijn** om het afbouwen van het openbaar vervoer, ook van en naar de wijken, te voorkomen. Senioren hebben vaak geen eigen vervoer en zijn afhankelijk van het openbaar vervoer om zich te verplaatsen.
6. Blijf verder werken aan het **toegankelijk maken van op- en afstapplaatsen** van het openbaar vervoer, ook voor zij die gebruik maken van hulpmiddelen zoals rolstoel of rollator. Werkpunt is ook de signalisatie van deze plaatsen voor automobilisten.
7. Maak afspraken met de vervoersmaatschappijen i.v.m. het **toegankelijk maken van reizigersinfo**. Het is niet voor iedereen eenvoudig om de tabellen correct te interpreteren. Dring er bij de vervoersmaatschappijen op aan dat de informatie niet enkel digitaal maar ook op papier ter beschikking wordt gesteld.

Publieke ruimte en gebouwen

De publieke ruimte en gebouwen van een stad bepalen in grote mate mee de persoonlijke mobiliteit, zelfstandigheid en sociale participatie van haar inwoners. Daarmee zijn ze belangrijke elementen in het realiseren van een leeftijdsvriendelijke stad. Iedereen, dus ook senioren, moeten de publieke ruimte en gebouwen op een zelfstandige manier kunnen bereiken en gebruiken.

Publieke ruimte

Actiepunten

1. Zorg ervoor dat bij de **openbare gebouwen, handelspanden en openbare wegen** – in het bijzonder op voetpaden, fietspaden en oversteekplaatsen – rekening gehouden wordt met de **toegankelijkheid voor senioren**, ook wanneer zij hulpmiddelen zoals een rolstoel of rollator gebruiken:
 - Aanleggen van veilige voetpaden, fietspaden en oversteekplaatsen en het verwijderen van obstakels.
 - Goede afspraken over én toezicht op het plaatsen van o.m. meubilair, reclamepanelen, fietsen, kerstbomen... zijn noodzakelijk om de vrije doorgang te garanderen en de stoepgebruiker niet tot onveilige handelingen te dwingen.
2. Wij adviseren om bij de (her)aanleg van (weg)infrastructuur het **STOP-principe** toe te passen, waarbij meer aandacht gaat naar de zwakke weggebruiker. (STOP = Stappen/speciale hulpmiddelen, Trappen, Openbaar vervoer, Personenwagen).
3. Zorg voor **voldoende parkeergelegenheid op de randparkings**, met (duidelijke informatie over) vervoer naar de binnenstad.
4. **Parkeergelegenheid aan openbare gebouwen:**
 - Zorg voor voldoende, goed bereikbare parkeergelegenheid en voorbehouden plaatsen voor minder mobiele senioren.
 - Voorzie betaalbare parkeergelegenheid bij openbare gebouwen – inzonderheid het stadskantoor en het Welzijnsomhaal. De huidige beschikbare parkings zijn duur.

- Neem deze parkings terug in eigen beheer.
- Werk bijvoorbeeld met jetons die korting geven aan de bezoekers en/of vrijwilligers actief binnen deze organisaties of met een vorm van beurtenkaart (cfr AZ Turnhout).

Openbare gebouwen

Actiepunten

1. **Zet versneld in op de bereikbaarheid en toegankelijkheid van (openbare) gebouwen, voor senioren en minder mobiele mensen.** Het lokale bestuur neemt hierin een voortrekkersrol op en geeft het goede voorbeeld.

Welzijn, gezondheid en zorg

Veel mensen hebben tegenwoordig het geluk om lang en in goede gezondheid oud te worden. Dat neemt niet weg dat hoe ouder mensen worden, hoe meer fysiek en mentaal kwetsbaar zij worden. Tachtig jaar is hierbij vaak een kantelpunt.

We staan de komende jaren voor grote uitdagingen in zorg en welzijn. Blijven investeren in kwaliteitsvolle zorg en deze kwaliteit blijven bewaken moet een permanent aandachtspunt zijn.

Actiepunten

1. Het **verkrijgen van sociale rechten** verhoogt het sociaal welzijn, versterkt de draagkracht en verkleint het risico op kwetsbaarheid. Veel senioren weten echter onvoldoende op welke ondersteuning ze aanspraak kunnen maken, of ervaren drempels die hen ervan weerhouden er beroep op te doen. We moeten ervoor zorgen dat de sociale grondrechten van senioren gerealiseerd worden:
 - **Informeel** preventief en actief alle 65+ers over de mogelijkheden van premies, tegemoetkomingen, ondersteuning en zorg.
 - Zet in op een **toegankelijke (administratieve) ondersteuning** voor diegenen die het moeilijk hebben om zorg, hulp en premies aan te vragen.
 - **Detecteer preventief** senioren met een hulp- of ondersteuningsvraag, met verscherpte aandacht voor kwetsbare senioren.
 - Blijf inzetten op **outreaching werken** - persoonlijke contacten tijdens huisbezoeken – en op vindplaatsen.
2. Blijf investeren in **publieke zorg en ondersteuning**.
Elke oudere moet kunnen rekenen op een toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief hoogstaand zorgaanbod.
3. Blijf **inzetten op duurzame verbinding** in zorgzame buurten o.m. door aanstelling van buurtcoaches.
De ontmoetingsruimten die daarvoor noodzakelijk zijn kunnen ingericht worden in beschikbare leegstaande panden i.p.v. deze te verkopen aan projectontwikkelaars.

4. Blijf inzetten op een laagdrempelig, betaalbaar aanbod van **psychologische ondersteuning** in meerdere stadswijken, naar het voorbeeld van Turnhout Oost.
5. Blijf werk maken van **een sterk lokaal mantelzorgbeleid**: elke mantelzorger moet toegang hebben tot de nodige kwalitatieve en betaalbare ondersteuning.

Stimuleer een voldoende groot aanbod van **gezinszorg en respijtzorg**.

Voorzie voldoende betaalbare **kwalitatieve dagopvang** om mantelzorgers te ontlasten.

Ga in dialoog met mantelzorgers en professionals na waar je als lokaal bestuur verschil kan maken.

6. Plaats **oudermis(be)handeling** in zorginstellingen en in de privésfeer op de agenda: sensibiliserende initiatieven die inzicht geven in de problematiek en alertheid voor signalen van mishandeling zijn noodzakelijk. Meldpunt 1712 is onbekend. Zorg voor een laagdrempelig aanspreekpunt, maak meldpunten – zowel lokaal als overkoepelend – bekend.
7. Blijf investeren in **een dementievriendelijke stad**.
8. Besteed aandacht aan **preventieve gezondheidszorg**.
 - Stimuleer actief senioren om te bewegen aan de hand van verschillende initiatieven en activiteiten.
 - Plaats de toestellen van de beweegtuin (Park Spooreinde) op een centrale, toegankelijke plaats en voorzie ook beweegtuinten op andere locaties in de stad en in de wijken.
 - Stimuleer bewegingsactiviteiten in de buurten (in samenwerking met verenigingen en buurtwerking).

Communicatie en digitale vaardigheden

Senioren moeten op een begrijpbare en toegankelijke manier informatie kunnen verwerven. Er is veel informatie, maar de juiste informatie vinden is niet gemakkelijk. Niet alle senioren zijn vertrouwd met computers of hebben toegang tot het internet. Vooral kwetsbare senioren zijn minder mee met de moderne informatiemaatschappij; zij zijn meer gebaat met face-to-face informatie.

Het blijft dus van belang dat relevante informatie voor alle senioren toegankelijk is, ongeacht de verschillende capaciteiten en hulpbronnen waarover zij beschikken. Tegelijk is het belangrijk dat we senioren stimuleren om de nieuwe communicatiemiddelen te leren kennen en ze effectief te gebruiken om zo hun eigen leven autonoom in handen te kunnen blijven houden.

Communicatie en informatie

Actiepunten

1. **Bundel alle informatie** die voor senioren relevant is, zowel digitaal als op papier.
2. Zorg ervoor dat de stedelijke **website overzichtelijk en gebruiksvriendelijk** is. Houd deze website eenvoudig toegankelijk voor senioren door relevante thema's voor hen te centraliseren en een zichtbare plaats te geven.
3. Blijf als lokaal bestuur inzetten op het gebruik van **diverse communicatiekanalen**. (een persoonlijk gesprek, post, telefoon, e-mail, nieuwsbrieven en diverse sociale media). Gebruik een slimme mix aan kanalen om te garanderen dat zowel digitaal vaardige senioren als zij die een persoonlijke aanpak verkiezen toegang tot de openbare dienstverlening hebben.
4. Maak de informatie toegankelijk en duidelijk voor senioren met verschillende achtergronden, vaardigheden en behoeften. **Communiceer begrijpelijk en duidelijk**, vermijd jargon en technische termen.

5. Maak een **overzicht van alle projecten, dienstverlening, verenigingen...** voor senioren en maak dit bekend via diverse communicatiekanalen. Een **tijdschrift voor senioren** – naar het voorbeeld van de Binkenpost – kan een belangrijk communicatiekanaal zijn.
6. Het **Welzijsonthaal** is het centraal aanspreekpunt op vlak van welzijn. Zorg ervoor dat de locatie en de werking **voldoende bekend** wordt gemaakt aan alle senioren.

Digitale vaardigheden

Actiepunten

1. Richt **activiteiten en voorzieningen** in het kader van digitale inclusie in op **buurt – of wijkniveau**, zodat senioren kunnen deelnemen in een vertrouwde omgeving.
2. **Informeer over openbare computerruimtes** waar senioren gratis gebruik kunnen maken van computers en internet, en hulp/administratieve ondersteuning kunnen vragen.
3. Voor senioren die zich omwille van diverse redenen niet kunnen verplaatsen, moet worden ingezet op **“outreaching” werken** waarbij de digitale ondersteuning via een huisbezoek verloopt.
4. **Stimuleer initiatieven** die senioren de mogelijkheid bieden **om digitaal bij te leren**. Dit kan individueel of via laagdrempelige initiatieven van verenigingen, lokale dienstencentra of de bibliotheek.
5. Blijf investeren in een **digitaal inclusief medewerkers- en vrijwilligersbeleid**: zorg dat loketmedewerkers en vrijwilligers van de stadsdiensten die regelmatig met senioren in contact komen hen vlot wegwijs kunnen maken bij digitale vragen of problemen, of kunnen doorverwijzen naar vorming of hulpverlening op maat.

Sociale en culturele participatie

Sociaal – culturele participatie betekent kunnen deelnemen aan vrije tijd en aan sociale en culturele activiteiten. Dit is heel breed. Door deze activiteiten krijgt men de kans om in contact te komen met anderen en een sociaal netwerk uit te bouwen. Een prima remedie tegen eenzaamheid en sociale isolatie. Belangrijk is dat het lokale bestuur de deelname van senioren aan het sociale leven bevordert en senioren stimuleert om elkaar te ontmoeten.

Actiepunten

1. **Ondersteun het verenigingsleven.** Zorg dat ze hun activiteiten in vlot bereikbare, toegankelijke, betaalbare en goed onderhouden zalen of lokalen kunnen organiseren, dat er digitale aansluitmogelijkheden zijn, en dat ze kwalitatief materiaal ter beschikking hebben.
2. Om iedereen, ongeacht het inkomen, de kans te geven om deel te nemen aan culturele of sociale activiteiten en uitsluiting door armoede te voorkomen is het **behoud, indien mogelijk zelfs uitbreiding van de UIT-pas** noodzakelijk. Zorg ervoor dat alle rechthebbenden erover kunnen beschikken, zonder administratieve hindernissen.
3. **Maak bestaande initiatieven bekend** bij de senioren, zowel digitaal als op papier.
4. Onderneem actie om ook de **eenzame, geïsoleerde senioren** te bereiken.
5. **Stimuleer interculturele uitwisseling:** versterk het wederzijds begrip tussen verschillende culturen.

Maatschappelijke participatie

Het is belangrijk dat senioren een stem hebben in het beleid. Elke stem zal immers de kwaliteit van het beleid en de gedragenheid ervan verhogen. Alleen door hen ook actief te betrekken bij het plannen en uitvoeren van beleid en strategieën, evenals bij de beoordeling van de resultaten, ontwikkelen we een echte inclusieve stad, waarin beslissingen gebaseerd worden op de ervaringen van alle burgers. De doorheen het leven opgebouwde kennis, vaardigheden en ervaring van senioren, zijn hierbij een toegevoegde waarde voor de samenleving.

Actiepunten

1. **Betrek senioren bij het uitschrijven en evalueren van het beleid.** Zij hebben vaak waardevolle ervaringen en kennis opgedaan gedurende hun leven. Die kunnen helpen bij het ontwikkelen van beleid dat beter aansluit bij de behoeften en uitdagingen van senioren.
2. **Informe**er senioren over de **mogelijkheden die er zijn om actief te blijven** na hun pensionering. **Stimuleer** hen deel te nemen aan het maatschappelijk leven door o.m. vrijwilligerswerk, betaald werk, zelfstandige activiteit.
3. Bied senioren de mogelijkheid om op hun eigen tempo en aan een betaalbare prijs **levenslang te blijven leren**.
4. De **huidige ondersteuning**: schepen voor seniorenbeleid, beleidsadviseur seniorenbeleid, administratieve ondersteuning seniorenraad **willen we graag gecontinueerd zien**. Het project “brugfiguur voor senioren” is zeer waardevol. Zorg ervoor dat het project verdergezet én uitgebreid wordt met meerdere brugfiguren.